

Міжнародні науково-практичні інтернет-конференції за різними юридичними напрямками

Розвиток юридичної науки на сучасному етапі

Частина I

**МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ**

www.lex-line.com.ua

7 грудня 2007 р.

**УКРАЇНА
Тернопіль
2007**

Розвиток юридичної науки на сучасному етапі: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції.-Тернопіль, 2007.

В роботі зібрані кращі доповіді з юридичних питань, які оприлюдненні на інтернет-сторінці www.lex-line.com.ua.

Адреса оргкомітету:
46010, м. Тернопіль, а/с 1079
тел. 80979074970
E-mail: confer@ua.fm

Оргкомітет міжнародної науково-практичної інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. В збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірність несуть учасники, їх наукові керівники та рецензенти.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерело є обов'язкове.

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЗАКОНОДАВСТВА
УКРАЇНИ ПРО ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИЙ ФОНД**

Ковтун Олена Миколаївна

старший викладач Академії адвокатури України

Заповідну справу в Україні проголошено пріоритетним напрямом державної політики в галузі охорони довкілля і раціонального використання природних ресурсів [1].

До природно-заповідного фонду (далі – ПЗФ) віднесено 7169 територій і об'єктів загальною площею 2757,4 тис гектарів, що становить 4,57% території України. Частка земель ПЗФ більшості країн Європи становить від 10 до 25 % [2].

Формування системи законодавства України про ПЗФ дає можливість визначити, що у системі екологічного права України формується підгалузь природно-заповідного права.

Система природно-заповідного законодавства включає наступні основні блоки законодавчого і підзаконного регулювання: конституційне регулювання природно-заповідних правовідносин, спеціальне природно-заповідне регулювання, загальне еколого-правове регулювання, регулювання природно-заповідних відносин нормами інших галузей законодавства та міжнародно-правове регулювання.

Конституційне регулювання природно-заповідних правовідносин, закріплює найбільш важливі принципи цих відносин (ст. 13, 66 Конституції України) [3].

2. *Спеціальне природно-заповідне регулювання, що базується на нормах Закону України “Про ПЗФ України” від 16 червня 1992 року [4], який визначає правові основи організації, охорони, ефективного використання ПЗФ, відтворення його природних комплексів та об'єктів.*

Питання охорони та збереження ПЗФ знайшли відображення у законах, підзаконних нормативно-правових актах: постановах Верховної Ради України, указах і розпорядженнях Президента України, постановах і розпорядженнях Уряду, відомчих актах, зокрема, в наказах та інструкціях Мінприроди країни.

12 липня 1997 р. прийнято Постанову Кабінету Міністрів України “Про вдосконалення державного управління заповідною справою в Україні”, якою передбачається необхідність створення методик економічної оцінки біорізноманіття природно-заповідних територій, розроблення наукової моделі організації моніторингу на територіях ПЗФ, створення системи ведення державного кадастру об'єктів і територій ПЗФ.

Однак жоден із цих напрямів науково-дослідних робіт, спрямованих на забезпечення розвитку заповідної справи в Україні, не зrealізовано до сьогодні.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 лютого 2006 р. затверджено Концепцію Загальнодержавної програми розвитку заповідної справи на період до 2020 року [2].

До спеціального природно-заповідного регулювання відносяться також нормативні акти Мінприроди України та Державної служби заповідної справи.

З метою удосконалення правової охорони комплексів та об'єктів ПЗФ необхідно розробити та прийняти наступні підзаконні нормативно-правові акти: Методичні рекомендації (вказівки) щодо здійснення інвентаризації та обстеження територій та об'єктів ПЗФ України; Порядок здійснення державного моніторингу територій та об'єктів ПЗФ України; Методику кадастрової еколого-економічної оцінки територій та об'єктів ПЗФ; Порядок планування та проведення перевірок з питань здійснення державного контролю у сфері охорони і використання територій та об'єктів ПЗФ; Методичні рекомендації щодо розробки Положень про охоронні зони територій та об'єктів ПЗФ; Методичні рекомендації щодо проведення поліфункціонального зонування територій та об'єктів ПЗФ України.

3. *Загальне еколого-правове регулювання*, що базується, насамперед, на нормах Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища” від 25 червня 1991 р.

До законодавчих актів, що здійснюють природно-заповідне регулювання, відносяться також Закони України “Про затвердження Загальнодержавної програми формування національної екологічної мережі України на 2000 – 2015 роки”, “Про рослинний світ”, “Про екологічну мережу України”, “Про тваринний світ”, “Про Червону книгу України”, “Про охорону земель”, “Про державний контроль за використанням та охороною земель”, “Про землеустрій” та ін.

4. *Регулювання природно-заповідних відносин нормами інших галузей законодавства*, наприклад, цивільного, кримінального, адміністративного, трудового, що визначають підстави та особливості притягнення винних осіб до майнової, кримінальної, адміністративної та дисциплінарної відповідальності за порушення законодавства про охорону територій та об'єктів ПЗФ.

5. *Міжнародно-правове регулювання* за допомогою ратифікованих Верховною Радою України міжнародних конвенцій, дво- та багатосторонніх угод України з іншими державами світу. Найважливішими для охорони та збереження територій та об'єктів ПЗФ України на сьогодні є: Конвенція про водно-болотні угіддя, що мають

міжнародне значення переважно як середовище існування водоплавних птахів (Рамсар, 1971, зміни – Париж, 1982, 1987); Конвенція про охорону всесвітньої культурної та природної спадщини (Париж, 1972); Конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що знаходяться під загрозою зникнення – CITES (Вашингтон, 1973); Конвенція про охорону мігруючих видів дикої фауни (Бонн, 1979); Конвенція про збереження дикої фауни і флори та природних середовищ в Європі (Берн, 1979); Конвенція про біологічне різноманіття (Ріо-де-Жанейро, 1992); Карпатська конвенція, що має регіональний характер (Київ, 2003)).

Отже, розвиток природно-заповідного законодавства в Україні доби незалежності свідчить про те, що метою заповідання перестає бути лише збереження унікальних та типових природних комплексів та об'єктів, збереженню та охороні підлягає біорізноманіття; території та об'єкти ПЗФ розглядаються як складова світової системи особливо охоронюваних природних об'єктів, як основні природні елементи екологічної мережі.

Як бачимо, в Україні йде активний процес формування природно-заповідного законодавства. Однак незадовільним є механізм реалізації цього законодавства. Жодна з державних програм не виконана. Зусиль Уряду виявилось замало, щоб забезпечити поступальний розвиток заповідної справи та створити ефективну систему контролю за дотриманням чинного законодавства всіма причетними до ПЗФ структурами.

Література:

1. Основні напрями державної політики України в галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та здійснення екологічної безпеки. Затверджено постановою Верховної ради України від 5 березня 1998 р. // ВВРУ. – 1998. - №38 – 39. – Ст. 248.
2. Концепція Загальнодержавної програми розвитку заповідної справи на період до 2020 року. Схвалено Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 лютого 2006 р. №70-р. // Офіційний вісник України. – 2006. - №6. – Ст. 315.
3. ВВРУ. – 1996. – №30. – Ст.141.
4. ВВРУ. – 1992. - №34. – Ст. 502; 1993. - №10. – Ст. 76; 1993. - №26. – Ст. 277; 2000. – №4. – Ст. 26; 2004. – №15. – Ст. 228.

ПРИВАТИЗАЦІЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК САДІВНИЦЬКИМИ ТОВАРИСТВАМИ

Козут Наталя Дмитрівна

аспірантка кафедри трудового, земельного та екологічного права Київського національного університету ім. Т.Г. Шевченка

Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року (далі ЗК України) [1] у ст. 35 опосередковано передбачає передачу земель загального користування у власність садівницького товариства, з приводу чого склалася практика передачі земель, призначених для закладання багаторічних насаджень, – громадянам, а земель загального користування – садівницьким товариствам. Така практика просліджується по ряду рішень Київської міської ради, наприклад, “Про приватизацію земельних ділянок садівницького товариства “Відпочинок” Харківського району м. Києва” № 17-2/117 від 26 вересня 2002 року [2] та багато інших.

Згідно з ч. 4 ст. 5 Земельного кодексу України в редакції 13 березня 1992 року [3] “у колективну власність можуть бути передані землі колективних сільськогосподарських підприємств, кооперативів, акціонерних товариств, в тому числі створених на базі радгоспів та інших державних сільськогосподарських підприємств, землі садівничих товариств, за рішенням загальних зборів цих підприємств, кооперативів, товариств”. Однак, садівницькі товариства вже не фігурують в Указі Президента України “Про невідкладні заходи щодо прискорення земельної реформи у сфері сільськогосподарського виробництва” від 10 листопада 1994 року [4], який встановив поділ земель, що були передані у колективну власність сільськогосподарських підприємств, на земельні частки (паї), в залежності від кількості членів підприємства.

Згідно з частиною другою п. 2 Указу Президента України від 8 серпня 1995 року “Про порядок паювання земель, переданих у колективну власність сільськогосподарським підприємствам і організаціям” [5], “при паюванні вартість і розміри в умовних кадастрових гектарах земельних часток (паїв) всіх членів підприємств, кооперативів, товариств є рівними”. Проте, у вищезгаданих рішеннях Київської міської ради розміри земельних ділянок усіх членів садівницьких товариств є різними.

На наш погляд, землі садівницьких товариств не підлягали паюванню і їм не передавались усі землі товариства у колективну власність через те, що землі, які надавались їм у користування та їх цільове призначення не відноситься до земель сільськогосподарського призначення, на цих землях будувались дачі. Передавались вони у користування товариства згідно зі ст. 135 Земельного кодексу Української РСР від 17 липня 1970 року [6], із “земель запасу і земель державного

лісового фонду, не вкритих лісом або зайнятих малоцінними лісовими насадженнями, в межах зелених і приміських зон міст та інших населених пунктів з урахуванням перспективного розширення території населеного пункту, а також за межами цих зон або за межами населених пунктів, що не мають приміських і зелених зон”. Причому частина друга цієї ж статті вказувала на землі, які заборонено відводити для колективного садівництва, до яких відносилися, зокрема, рілля та землі підсобних сільських господарств підприємств, організацій і установ.

З цього можна зробити висновок, що за кожним членом кооперативу була закріплена земельна ділянка без юридичного посвідчення такого користування окремими громадянами, але з фактично установленими межами. Землі, як правило, надавалися підприємствам, організаціям та установам, працівники яких, за їх згодою, створювали садівницькі товариства (кооперативи) та здійснювали на них дачне будівництво. Тому ці землі не підлягали паюванню згідно з вищезгаданим Указом Президента України, оскільки не є землями сільськогосподарського призначення та не можуть ділитись порівну, а тільки за фактичним використанням. Прикладом таких колективних садів можуть слугувати “Русанівські сади”.

В листі Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва № 1339 від 21 лютого 2006 року [7] зазначено, що “виходячи з визначення обслуговуючого кооперативу, яке встановлено ст. 2 Закону України “Про кооперацію”, зазначаємо, що садівницькі товариства відносяться до обслуговуючих кооперативів”. Тому Київська міська рада передає ці землі у власність членів товариства, здійснюючи інвентаризацію фактичного їх використання, а землі загального користування – у власність садівницького товариства як обслуговуючого кооперативу, здійснюючи таку передачу, посилаючись на ст.ст. 35, 81, 116, 121, 118 ЗК України.

В даному випадку просліджується підміна понять, оскільки фактичний зміст терміну “садівницьке товариство” вживане у ст. 35 ЗК України не відповідає змісту садівницьких товариств, що були створені згідно з Земельним кодексом Української РСР від 25 грудня 1970 року. Землі відводились і за попереднім кодексом.

Крім того ч. 1 ст. 35 ЗК України встановлює, що “громадяни України із земель державної та комунальної власності мають право набувати безоплатно або на умовах оренди земельні ділянки для ведення індивідуального або колективного садівництва”. На наш погляд, термін “колективне садівництво” не вказує на форму власності, а на спосіб ведення господарювання, оскільки надання земельних ділянок для індивідуального садівництва (землі сільськогосподарського призначення) у розмірі, що передбачений у п. в ст. 121 ЗК України – 0,12 гектара є

недоцільним та економічно й екологічно невиправданим, що створюватиме надмірне черезсмузжя, від якого вже й так страждає Україна. Цей вид використання варто включити до особистого селянського господарства, що відповідає цілям та способам його діяльності. Економічно виправдано передавати у власність такі земельні ділянки певній обґрунтовано встановленій кількості громадян для ведення садівництва, які створюють спільно не обслуговуючий, а виробничий кооператив. Землі загального користування обов'язково слід передавати у власність юридичної особи, оскільки варто пам'ятати, що фізичні особи в будь-який час можуть виділити свою приватну земельну ділянку з земель кооперативу або навіть змінити її цільове призначення згідно з законом.

Література:

1. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – 31 травня. – С. 27.
2. Рішення Київської міської ради “Про приватизацію земельних ділянок садівницького товариства “Відпочинок” Харківського району м. Києва” № 17-2/117 від 26 вересня 2002 року. // Хрещатик. – 2002. – № 181. – 24 жовтня.
3. Земельний кодекс України № 2196-XII від 13 березня 1992 року. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 25. – С. 354.
4. Указ Президента України “Про невідкладні заходи щодо прискорення земельної реформи у сфері сільськогосподарського виробництва” від 10 листопада 1994 року. // Голос України. – 1994. – 16 листопада.
5. Указу Президента України від 8 серпня 1995 року “Про порядок паювання земель, переданих у колективну власність сільськогосподарським підприємствам і організаціям” // Закон і бізнес. – 1995. – 18 жовтня.
6. Земельний кодекс Української РСР від 17 липня 1970 року. // Ведомости Верховного Совета Української РСР. – № 1. – С. 18.
7. Лист Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва № 1339 від 21 лютого 2006 року. // “Ориентир”. – 2003. – № 13. – 4 квітня.

**СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ СТРОКІВ ЦИВІЛЬНОГО
ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ**

Андрійчук Оксана Василівна

аспірантка Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Строки, що встановлюються у цивільних процесуальних відносинах як вияв соціального часу, є важливим правовим засобом найбільш ефективного регулювання діяльності фізичних та юридичних осіб. Строки дисциплінують учасників правових зв'язків, забезпечують чіткість і визначеність у правах та обов'язках суб'єктів цивільного судочинства.

Строк трактується як певний проміжок часу. Із його закінченням норми цивільного процесуального права пов'язують можливість виникнення, зміни або припинення правовідносин. Таким проміжком часу є цивільний процесуальний строк, закінчення якого визнається юридичним фактом не тільки в цивільному процесі, а і в інших галузях права, а також в загальній теорії права.

В юридичній літературі була висловлена думка про те, що юридичним фактом (подією) є не закінчення строку, а закінчення часу [1, 289, 168]. Як зазначає Красавчиков О.А., "говоря о событиях, значимых для права, никогда не следует забывать о таком важном юридическом факте, как истечение времени" [2, 168]. Однак ті, хто не підтримує таку точку зору, на наш погляд, обґрунтовано зазначають, що вплив часу, що є фактом реальної дійсності, не може розглядатися як факт, оскільки час як спосіб буття матерії нерозривний і нескінченний, не має початку, ніколи не сплине, бо в своєму існуванні безмежний, внаслідок чого можна говорити тільки про закінчення передбаченого законом строку [3, 5].

Під юридичним фактом розуміють конкретні життєві обставини, факти об'єктивної дійсності, з якими норма цивільного процесуального права пов'язує виникнення, зміну чи припинення цивільно-процесуальних відносин [4, 10].

При цьому необхідно зазначити, що закінчення цивільного процесуального строку являє собою юридичні факти, які здатні виступати як підстави для настання правових наслідків лише як елемент фактичного складу, оскільки сам по собі строк, поза зв'язками з іншими юридичними фактами жодного змісту не має, а має значення тільки як строк прийняття процесуальних рішень та вчинення процесуальних дій [5, 71].

З питання про закінчення строків як юридичних фактів в юриспруденції існують різні точки зору: одні вчені вважають, що юридичним фактом буде перебіг процесуального строку [6, 8]; інші говорять про закінчення строку [7, 76]; треті вважають, що юридичне значення може мати як перебіг, так і закінчення строку [8, 70-74].

Вважаємо, що правильно пов'язувати юридичне значення цивільного процесуального строку з його закінченням. Як вірно зазначив Ісаков В.Б., закінчення процесуального строку являє собою такий факт, яким можна встановити з достатньою визначеністю на відміну від його перебігу [9, 71].

В юридичній літературі дискусійним є питання про місце строків як юридичних фактів в їх класифікації за вольовою ознакою. Одні з авторів вважають, що закінчення процесуального строку належить до абсолютних юридичних фактів-подій, виключаючи тим самим наявність у феномені строку будь-яких суб'єктивних моментів [10, 166-168, 33]. На думку інших, закінчення строку – це відносна подія [11, 8]. Треті вважають, що "сроки находятся вне классификации фактов на абсолютные и относительные события", оскільки об'єднують в собі як об'єктивні, так і суб'єктивні фактори [12, 9]. При цьому Суханов Є.А. наводить і додатковий аргумент: "Срок отличается от событий и действий прежде всего тем, что не имеет непосредственной физической причины возникновения, которая имеется у событий и действий ... события и действия – непосредственное выражение материальных явлений, время – лишь форма этого выражения" [13, 76].

На наш погляд, більш аргументована позиція тих авторів, які вважають, що сплив строку не можна віднести ні до абсолютних, ні до відносних подій, а необхідно цей юридичний факт називати "умовною подією" [14, 74]. Дана думка ґрунтується на тому, що в суті процесуальних строків як юридичних фактів поєднуються два невід'ємно пов'язаних між собою моменти: суб'єктивний та об'єктивний. Об'єктивність полягає в тому, що строк являє собою певний проміжок об'єктивного явища часу, непідконтрольного та незалежного від волі та свідомості людини, оскільки "... течение определенного срока есть частный случай течения времени, которое течет независимо от воли и деятельности людей" [15, 10]. Суб'єктивний характер строків як юридичних фактів полягає в тому, що, по-перше, за допомогою усвідомленої вольової діяльності людей історично був обраний визначений масштаб часу, який застосовується в практичній, в тому числі цивільно-процесуальній діяльності. По-друге, за допомогою вольової усвідомленої діяльності людини фіксуються відрізки об'єктивного процесу (часу). Разом з цим, в нормах цивільного процесуального права регламентуються тільки юридично значимі визначені відрізки часу

(строки), які в силу формального характеру правових приписів набувають низку ознак, непритаманних часу у філософському розумінні (строк може бути зупинений, продовжений, поновлений тощо).

Цивільний процесуальний кодекс України не містить визначення процесуальних строків.

Згідно визначення, яке наведено С.І. Чернооченком, цивільно процесуальні строки – це строки, встановлені ЦПК України для вчинення процесуальних дій судом і учасниками процесу в цивільному судочинстві [16, 78].

Таке ж визначення дає М.Й. Штефан [17, 179].

Відповідно до визначення, наведеного Тертишніковим В.І., процесуальний строк – це проміжок часу, визначений для здійснення процесуальних дій учасниками процесу (крім суду) [18, 72].

Науково – практичний коментар до Цивільного процесуального кодексу України містить наступне визначення строку: процесуальний строк – це встановлений законом або призначений судом проміжок часу, з яким процесуальний закон пов'язує можливість або необхідність вчинення конкретних процесуальних дій або настання певних процесуальних наслідків [19, 126].

Зазначені визначення є дещо обмеженими і не розкривають суті цивільних процесуальних строків.

Для правильного розуміння цивільних процесуальних строків доцільно виділити основні ознаки, притаманні їм.

По-перше, цивільним процесуальним строкам характерна владно-регулятивна юридична природа, оскільки вони знаходять свій прояв через правову форму, закріплені в нормах цивільного процесуального права і по відношенню до конкретного цивільно-процесуального правовідношення тягнуть для його учасників певні правові наслідки.

По-друге, цивільно-процесуальні строки створюються і функціонують для досягнення поставлених в цивільному процесуальному праві цілей. Процесуальні строки цілеспрямовані, зорієнтовані на раціональне та ефективне регулювання темпоральних параметрів цивільного судочинства, зокрема, на повний, всебічний та своєчасний розгляд цивільних справ.

По-третє, цивільні процесуальні строки є елементами дії цивільного процесуального права, механізму процесуального регулювання.

По-четверте, в якості юридичних засобів процесуальні строки мають юридичну силу і забезпечуються державою, оскільки реалізація їх як засобів правового регулювання охороняється примусовою силою держави.

По-п'яте, цивільні процесуальні строки як юридичні засоби нормативного характеру в результаті цілеспрямованого правового впливу

на часові сторони суспільних відносин в сфері цивільного судочинства призводять до певних юридично значимих правових наслідків.

Отже, цивільний процесуальний строк – це елемент правового регулювання поведінки учасників цивільного судочинства, встановлений в нормах цивільного процесуального закону або визначений судом та обчислюваний роками, місяцями або днями проміжок часу чи момент у часі, який визначається точною календарною датою чи вказівкою на подію, та з яким ЦПК встановлює можливість або необхідність вчинення судом і учасниками процесу конкретних процесуальних дій, а також настання певних процесуальних наслідків.

Значення процесуальних строків полягає в тому, що вони забезпечують стабільність і визначеність цивільних процесуальних відносин, цивільного провадження у справі; забезпечують суб'єктам правовідносин можливість належно підготуватися і виконати певні процесуальні дії; є процесуальними засобами впливу на поведінку несумлінних учасників процесу, на виконання ними процесуальних обов'язків, засобами реалізації принципу раціональної процесуальної форми. Поряд з іншими процесуальними засобами цивільні процесуальні строки повинні забезпечити гарантованість, реальність та оперативність судового захисту суб'єктивних прав заінтересованих осіб, які беруть участь у справі, та інтересів держави, якщо ці строки дотримані.

Література:

1. Халфина Р.О. Общее учение о правоотношении.- М., 1974.- С.289; Красавчиков О.А. Юридические факты в советском гражданском праве. М., 1958.-С.168.
2. Красавчиков О.А. Вказ. праця.-С.168.
3. Жгунова А.В. Сроки в советском гражданском праве: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук.-Свердловск, 1971.-С.5.
4. Алексеев С.С. Право: азбука-теория-философия: Опыт комплексного исследования.-М., 1999.-С.72; Исаков В.Б. Вказ. праця.- С.10.
5. Исаков В.Б. Фактический состав в механизме правового регулирования. – Саратов,1980.-С.71.
6. Грибанов В.П. Сроки в гражданском праве.-М.,1967.-С.8.
7. Кириллова М.Я. Исковая давность.-М.,1966; Лебедева К.Ю. Вказ. праця.-С.76.
8. Суханов Е.А. О месте сроков в системе юридических фактов советского гражданского права // Вестник Московского ун-та. Право.- 1970.-№60.-С.70-74.
9. Исаков В.Б. Вказ. праця. – С. 71.

10. Красавчиков О.А. Вказ. праця.-С.166-168; Мажитова Р.Ф. Правовые отношения в советском социалистическом обществе.-М., 1967.-С.33.
11. Мордачев В.Д. Сроки в советском трудовом праве: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук.-Свердловск, 1972.-С.8.
12. Грибанов В.П. Вказ. праця.-С.9.
13. Суханов Е.А. О месте сроков в системе юридических фактов советского гражданского права // Вестник Московского ун-та. Право.-1970.-№6.-С.76.
14. Исаков В.Б. Вказ. праця. – С. 74.
15. Грибанов В.П. Вказ. праця.-С.10.
16. Чорнооченко С.І. Цивільний процес України.-К.-С.78
17. Штефан М.Й. Цивільне процесуальне право України: Підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.-К.: Концерн "Видавничий Дім "Ін Юре", 2005.-С.179.
18. Тертишніков В.І. Цивільний процесуальний кодекс України. Науковий практичний коментар.-Х.-2002.-С.72.
19. Зейкан Я.П. Коментар цивільного процесуального кодексу України.-К.: Юридична практика, 2006.-С.126.

ПРАВО ПОТРЕБИТЕЛЯ НА ПРОСВЕЩЕНИЕ

Зверева Елена Владимировна

доцент, кандидат юридичних наук, зав. каф. гражданского права и процесса Донецкого университета экономики и права

Желание Украины стать членом Европейского Союза выводит вопрос защиты прав потребителей на одно из первых мест в государственной политике страны. Это обуславливается тем, что обеспечение надлежащей защиты прав потребителей направлено не только на защиту интересов конкретного потребителя, а и на совершенствование социального климата в государстве.

Однако, только лишь законодательное установление прав потребителей не даст стопроцентных результатов в защите интересов всех потребителей, поэтому приобретает повышенную актуальность исследования право потребителя на образование.

Остановимся на вопросе образования потребителя относительно действующего потребительского законодательства. Вопрос о необходимости образования потребителя поднимался в работах ряда ученых, однако так и не нашел своего законодательного решения. Представляется, что на современном этапе вопрос образования

потребителя приобретает повышенную актуальность, так как с одной стороны отмечается снижение на законодательном уровне защищенности потребителя,[1] а с другой - “плохой работой закона” даже того который есть. В данном случае под “плохой работой закона” мы понимаем отношение к закону и к возможности защитить свои права на практике рядового гражданина-потребителя. Уже на протяжении семи лет автор данного исследования преподаёт в Донецком национальном университете, и уже третий год в Донецком университете экономики и права дисциплину “Защита прав потребителей” и в течении всего этого времени наблюдает одну и ту же картину: приходя на занятия в сентябре все студенты уверены, что никакого потребительского законодательства у нас в стране нет, ну а если что-то и есть, то это что-то написано только на бумаге и не имеет никакого отношения к реальной жизни, следовательно на практике “закон не работает”. В качестве примера приводятся случаи из личного опыта, опыта родителей, друзей, знакомых когда в магазине был приобретен товар ненадлежащего качества, или ненадлежащим образом была выполнена работа и все попытки обратиться к продавцу или исполнителю за защитой своих нарушенных прав оказывались тщетными (при этом право потребителей на возмещение морального вреда вызывает у студентов только смех). Чаще всего, потребителей просто выставляли из магазина в лучшем случае не сильно нахамив. Далее, в процессе изучения дисциплины, студенты узнают не только то, что написано в законе,[2] а также и то каким образом законодательные предписания действуют на практике, к кому следует обращаться с требованиями, как их формулировать, необходимость обязательного письменного обращения к продавцу, спектр прав потребителей, а также предусмотренная законом ответственность за нарушение прав потребителей – начиная от неустойки за несвоевременное удовлетворение прав потребителей и заканчивая штрафом в размере десятикратной стоимости товара за неисполнение предписаний закона.

Дисциплина “Защита прав потребителей” изучается студентами один семестр и всегда этого времени оказывалось достаточно чтобы студенты могли решить все проблемы с приобретенными товарами как в своей семье, так и у друзей и знакомых. При этом законодательство никоим образом не изменялось, но студенты убеждались на собственном опыте, что законодательство о защите прав потребителей “прекрасно работает на практике”.

Как видно из изложенного во всех случаях, а их было множество, изменилось только одно – потребитель – потребитель стал образованным в вопросах правового регулирования защиты своих прав и сразу же изменилась практика и отношение к ней как студентов – рядовых потребителей, так и продавцов. Ведь “*Est rerum omnium maqsster usus*» -

опыт является учителем всех дел. В данном случае можно считать, что студентам “повезло” – они получили необходимые знания, однако потребителями являются практически все граждане Украины и в большинстве случаев они не знают о своих правах, а следовательно не могут воспользоваться ими на практике.

На современном этапе вопрос правового образования населения, в том числе в сфере потребительского законодательства приобретает повышенную актуальность. «Без повышения уровня правового образования населения невозможно построить правовое государство, повысить уровень жизни и иметь надлежащий уровень потребления товаров, услуг и выполнения работ».[3] Сегодня просветительскую работу ведет Госпотребстандарт. Так, совместно с информационно-издательской группой (ИВГ) „Київський телеграф” выпускает приложение к газете „Київський телеграф” „Потребитель+рынок”; совместно с Национальной академией наук Украины и ДП „Украинский научно-исследовательский и учебный центр проблем стандартизации, сертификации и качества” является основателем научно-технического журнала “Стандартизация. Сертификация. Качество”; совместно с ДП УкрНДНЦ” является основателем журнала „Захист споживача”. С сентября 2005 г. на телеканале „Ера” при информационной поддержке Госпотребстандарта Украины, один раз в неделю, выходит десятиминутная программа „Ера качества”. На радио „Ера” выходит 3-х и 5-ти минутная программа „Ера качества” и 45-ти минутная программа „Консультации”.

Однако представляется, что только изданием различного рода литературы, посвященной правовой регламентации защиты прав потребителей (в том числе и научных изданий) нельзя решить вопрос образования рядового гражданина-потребителя. В этой связи наиболее действенным способом представляется установление в законодательном порядке права потребителей на образование в области защиты прав потребителей. Это тем более необходимо, так как просвещение потребителей провозглашено Руководящими принципами для защиты интересов потребителей как один из шести общих принципов. При этом, на сегодняшний день это единственный принцип, предусмотренный Руководящими принципами который не регламентируется Законом Украины «О защите прав потребителей» должным образом: “Правительствам следует разрабатывать или поощрять разработку общих программ просвещения и информирования потребителей. Просвещение потребителей должно стать неотъемлемой частью основной программы обучения в системе образования (п.32)”.[4] Из изложенного четко видно, что Руководящие принципы не отождествляют понятия “информирование” и “просвещение” потребителей. И это абсолютно справедливо, так как способность “знать свои права и обязанности” может обеспечить только

просвещение потребителей, которое может осуществляться только с помощью специальных образовательных программ в “основной программе обучения в системе образования”.

Закон Российской Федерации «О защите прав потребителей» в ст. 3 устанавливает: право потребителей на просвещение в области защиты прав потребителей обеспечивается посредством включения соответствующих требований в государственные образовательные стандарты и общеобразовательные и профессиональные программы, а также посредством организации системы информирования потребителей об их правах и о необходимых действиях по защите этих прав. Следовательно Закон Российской Федерации «О защите прав потребителей», как и Руководящие принципы, рассматривает “информирование потребителей об их правах” как дополнительную составляющую права на просвещение в области защиты прав потребителей. С введением в закон указанной нормы государство принимает на себя определенные обязанности по созданию системы потребительского образования.

Представляется, что право потребителей на просвещение в области защиты прав потребителей должно быть установлено в Законе Украины «О защите прав потребителей» как одно из основополагающих, направленных на обеспечение прав потребителей. Дисциплину «Защита прав потребителей» следует ввести как нормативную дисциплину в ОПП для подготовки бакалавра по всем направлениям образования. Автором разработана программа курса и учебно-методические материалы для изучения дисциплины “Защита прав потребителей” в высших и средних учебных заведениях, а также учебное пособие “Захист прав споживачів”. [5]

Литература:

1. Осетинська Г.А. Цивільно-правовий захист споживача за законодавством України. Автореф. дис. к. ю. н. Київ, 2006. – с.5
2. В подавляющем большинстве случаев об этом имеется очень смутное представление на уровне “мне сказала подружка” или “мне сказал продавец”.
3. Іваненко Л. Наукове обґрунтування необхідності внесення змін до Закону України “Про захист прав потребителів” // Право України, 2005. - № 5. – С. 75
4. Кройтор В.А. Защита прав потребителя. – Харьков: АО «Бизнес Информ», 1996. – С.6
5. Зверева О.В. Захист прав споживачів. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 192с.

ЗНАЧЕНИЕ ПУБЛИЧНЫХ СУБЪЕКТОВ ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ ДЛЯ ФОРМИРОВАНИЯ ПРАВОВОГО ГОСУДАРСТВА

Грудницькая Светлана Николаевна

*кандидат юридических наук, зав. сектором содействия развитию
экономико-правовых исследований Института экономико-правовых
исследований НАН Украины*

Без централизованной социально-экономической политики в условиях общественного способа производства не обойтись. Но централизация централизации рознь. Вопрос в том, кто определяет государственную политику – ограниченный круг независимых народных представителей или каждый субъект хозяйствования будет реально участвовать в этом. Сама жизнь требует правового оформления публичной институциональной среды как организационно-правовой основы достижения общественного согласия (консенсуса).

В этих целях требуется разработка организационно-правовых форм публичных субъектов хозяйствования как институтов гражданского общества, в рамках которых возможно обеспечить согласование частных интересов и формирование государственной регуляторной политики. Это позволит реализовать перспективный переход от оценочной категории разумного сочетания частно-правового и публично-правового регулирования государственными органами к институциональному обеспечению формирования легитимной государственной политики в предпринимательской сфере.

В частности, перспективный характер имеет:

теоретическая и практическая разработка многоуровневой и многофункциональной системы согласования частных интересов путем становления системы публичных субъектов хозяйствования с общей и специальной публичной правоспособностью;

участие представителей частных интересов в формировании воли публичных субъектов хозяйствования со специальной правоспособностью (открытых акционерных обществ, ассоциаций промышленников и предпринимателей, обществ защиты прав потребителей, иных общественных организаций, осуществляющих общественную деятельность в хозяйственной сфере);

участие последних в формировании воли публичных субъектов хозяйствования с общей правоспособностью (территориальных громад различных уровней с Украинским народом во главе);

участие всех уровней публичных субъектов хозяйствования с общей правоспособностью в определении направлений и способов реализации централизованной государственной политики;

утверждение в этих целях принципа обязательного заключения и исполнения публичных договоров для всех публичных субъектов хозяйствования - институтов гражданского общества, и в том числе для государственных органов, функционирующих в сфере хозяйствования.

Такой подход открывает перспективы сбалансирования централизации и децентрализации в экономике и построения получившей общецивилизационное признание плюралистической демократии [1, с.228] как демократии, сочетающей преимущества представительной демократии и демократии участия.

Разработка институтов гражданского общества, обеспечивающих согласование частных интересов и формирование в этом процессе публичных интересов, обеспечит проведение справедливой государственной политики в сфере предпринимательства и реализацию идеи правового государства.

Для решения стоящих задач требуется развитие соответствующего направления в хозяйственном законодательстве, в частности, разработки в рамках Хозяйственного кодекса организационно-правовых форм публичных субъектов хозяйствования как категории, отличной от публичных субъектов хозяйственной деятельности (государственных, муниципальных предприятий, их объединений и т.п.).

Литература:

1. В.П.Пугачев, А.И.Соловьев. Введение в политологию: Учебник для студентов высш.учеб.заведений.- 3-е изд., перераб и доп. – М.: Аспект Пресс, 2001.- 447 с.

ЩОДО ІСТОТНИХ УМОВ КОНЦЕСІЙНОГО ДОГОВОРУ

Журавський Вадим Володимирович

студент Київського національного економічного університету ім. Вадима Гетьмана

Договір концесії виступає як один із договорів про виконання спеціальних робіт[4]. Виступаючи потужним механізмом підвищення ефективності використання державного і комунального майна і забезпечення потреб громадян України у товарах (роботах, послугах), відносини договору концесії потребують детального та чіткого законодавчого регулювання.

Метою даної роботи є розробка пропозицій щодо вдосконалення Закону України «Про концесії» в аспекті істотних умов договору концесії.

В 1999 році було прийнято спеціальний нормативно-правовий акт який регулює концесії – Закон України «Про концесії». Цей Закон визначає поняття та правові засади регулювання відносин концесії державного та комунального майна. В п. 1 ч. 1 ст. 10 даного закону зазначено істотні умови договору концесії. До них, зокрема, належать такі: сторони договору; види діяльності, роботи, послуги, які здійснюються за умовами договору; об'єкт концесії (склад і вартість майна або технічні і фінансові умови створення об'єкта концесії) та інші. Проте положення щодо сторін як істотних умов договору викликає сумніви в плані його доцільності.

Вчені з цього приводу дотримуються різних позицій. Так, наприклад, в підручнику «Цивільне право України» під редакцією Дзери О.В. та Кузнецової Н.С., при переліку всіх істотних умов умова про сторони була відсутня, з чого можна зробити висновок, що автори не розглядають сторін як істотну умову договору. В інших роботах приводиться перелік істотних умов, зазначених в Законі України «Про концесії», з чого випливає, що автори погоджуються з такими положеннями. Наприклад, в науково – практичному коментарі до Господарського кодексу під редакцією Мамутова В.К. автор схиляється до позиції законодавця, зазначаючи, що вимоги до концесійних договорів, порядок щодо їх укладання та інші питання визначаються законом про концесії[3].

На наш погляд, сторони договору ніяким чином не можуть виступати в якості істотних умов, адже сторони та умови договору – це різні поняття. Сторони договору – це фізичні або юридичні особи, які мають відповідні права і обов'язки, котрі впливають із договору, а також можуть бути передбачені законодавством України. Положення щодо істотних умов міститься, зокрема в ч. 1 ст. 638 Цивільного кодексу, де зазначено, що істотними умовами договору є умови про предмет договору, умови, що визначені законом як істотні або є необхідними для договорів даного виду, а також усі ті умови, щодо яких за заявою хоча б однієї із сторін має бути досягнуто згоди. Це означає, що саме сторони повинні досягти згоди за всіма істотними умовами, які визнані такими законом або необхідні для даного виду договорів. Звичайно, у договорі повинно бути зазначено, між ким цей договір укладається. Проте це не означає, що вони стають істотними умовами договору, оскільки сторони не узгоджують умови щодо самих себе.

На підставі викладеного пропонуємо пункт 1 частину 1 статті 10 виключити із Закону України «Про концесії» через його недоцільність.

Література:

1. Цивільний Кодекс України від 16 січня 2003 № 435-IV // Відомості Верховної Ради , 2003, NN 40-44, ст. 356
2. Закон України «Про концесії» від 16 липня 1999 № 997-XIV // Відомості Верховної Ради, 1999, № 41, ст. 372
3. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України/ під ред. Макутова В. К. – 2004 р.
4. Дзера О. В. Кузнецова Н.С “Цивільне право України» Кн. 1.-К.: 2005 р.

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРИПИНЕННЯ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ ЗА ПРОЕКТОМ ТРУДОВОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Буренко Анна Юріївна

студентка Полтавського факультету Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого

Трудові правовідносини за своїм характером є триваючими, а головним юридичним фактом їх виникнення є трудовий договір. У свою чергу, фактом припинення трудових правовідносин досить часто є саме факт припинення трудового договору. Слід наголосити, що згідно з чинним Кодексом Законів про Працю перелік підстав припинення трудового договору є вичерпним та не підлягає розширеному тлумаченню. Дану обставину слід розцінювати як позитивну, оскільки, це дає змогу характеризувати трудові правовідносини як такі, що мають стабільний характер. Стабільність же, в свою чергу, виступає гарантією дотримання прав працівників. При аналізі ст.92 проекту Трудового кодексу України можна зробити висновок, що дана норма фактично ототожнює підстави припинення трудового договору і підстави припинення трудових правовідносин. На нашу думку, ототожнення понять "припинення трудових правовідносин" і "припинення трудового договору" є недоречним, оскільки перше поняття є значно ширшим за обсягом. Крім того, перелік підстав припинення саме трудового договору має бути чітко окреслений Кодексом, в противному випадку це може призвести до зловживань з боку роботодавця. Дійсно, припинення трудових правовідносин пов'язане з припиненням трудового договору, однак не тотожне йому. Можна стверджувати, що за своїм змістовним наповненням це відмінні між собою явища, адже припинення трудового договору - юридичний факт, що є підставою для припинення трудових правовідносин. Не завжди припинення трудових правовідносин тягне за собою припинення трудового договору. Слід зазначити, що припинення трудових правовідносин характеризують щонайменше два терміна: "припинення трудового договору" та "розірвання трудового договору", поняття припинення трудового договору можна визначити як таке, що є родовим щодо інших підстав закінчення дії трудових правовідносин.

Однією з нагальних проблем, яка потребує вирішення у новому Трудовому кодексі є питання правового регулювання припинення трудового договору. Тож далі мова йтиме про припинення трудового договору за згодою сторін за проектом Трудового кодексу. Так,

законопроектом передбачено припинення трудового договору за згодою сторін (ст.94).Ця підстава відбиває як принцип свободи праці так і договірний характер праці: за домовленістю сторін укладається трудовий договір і за їх домовленістю він припиняється у будь-який час. Для звільнення за цією підставою необхідне волевиявлення сторін трудового договору. Зазначена норма передбачає, що бажання розірвати трудовий договір є добровільним та взаємним і засноване саме на угоді сторін трудового договору, а не на "згоді" сторін, як це передбачено у законопроекті (ст. 94). Оскільки трудовий договір це саме угода сторін, - тому і підставою її припинення має бути саме угода, що досягається між роботодавцем і працівником, тобто наявне двостороннє волевиявлення, а при "згоді" волевиявлення носить односторонній характер. Крім того, відповідна норма в чинному Кодексі саме і звучить як "угода сторін на припинення трудового договору". На нашу думку, виходячи саме із двосторонності волевиявлення при розірванні трудового договору за угодою сторін вбачається доцільним визначити дану підставу припинення трудового договору як "Припинення трудового договору за взаємним волевиявленням сторін".

За угодою сторін може припинятись як трудовий договір, укладений на невизначений строк, так і строковий трудовий договір. Таке припинення можливе в будь-який час, коли між власником або уповноваженим ним органом і працівником досягнута угода про припинення трудового договору. Припинення трудового договору за угодою сторін використовується для ухилення від виконання імперативних норм, які регулюють порядок звільнення працівників за ініціативою роботодавця. Саме тому для забезпечення захисту прав працівника під час звільнення за цією підставою у проекті Трудового кодексу доцільно передбачити письмову форму такої угоди, в якій визначається підстава припинення трудового договору, дата звільнення працівника з роботи та інші умови, за яких припиняється дія трудового договору за вказаною підставою. Письмова форма такої угоди є достовірним фактом досягнення угоди між сторонами.

Визначення та детальна регламентація підстав припинення трудового договору є важливою гарантією права на працю, саме тому проект Трудового кодексу України, який знаходиться на розгляді у Верховній Раді України потребує доопрацювання, особливо в питаннях припинення трудового договору.

**МІСЦЕ ФІНАНСОВО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У
СУЧАСНІЙ ЮРИДИЧНІЙ НАУЦІ**

Васнецова Яна Валеріївна

викладач кафедри історії та теорії держави і права, конституційного та адміністративного права Чернігівського державного інституту права, соціальних технологій та праці

Поняття відповідальності у широкому розумінні – це необхідність, обов'язок відповідати за свої дії, вчинки. На сьогоднішній день відповідальність розглядається багатьма науками. Так, наприклад, у філософії відповідальність розглядається як єдність внутрішніх спонукань особи і велінь обов'язку, форм зовнішнього та внутрішнього контролю чи взаємозв'язку здатності і можливості людини передбачити результати своїх дій, визнавати їх своїми [1. С. 499].

За своїм змістом відповідальність є широкою категорією, яка не обмежується лише юридичною відповідальністю. Поряд з юридичною відповідальністю існує соціальна, яка включає в себе моральну, політичну, партійну, церковну.

Отже, є два значення відповідальності:

- соціальна або неюридична відповідальність;
- юридична або спеціальна відповідальність.

У свою чергу соціальна та юридична відповідальність може виявлятися в позитивному та ретроспективному аспектах [2; С. 259].

Існують види юридичної відповідальності, такі як, конституційна, адміністративна, цивільно-правова, дисциплінарна, матеріальна, кримінальна.

Сьогодні в юридичній науці все частіше порушують питання щодо необхідності законодавчого закріплення фінансової відповідальності. Чинне законодавство прямо не вказує на існування фінансової відповідальності, зокрема норми Закону України “Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами” від 21 грудня 2000 року а також Бюджетний кодекс України від 21 червня 2001 року.

За нормами даних нормативно-правових актів юридичні особи несуть фінансову відповідальність. На них накладаються грошові санкції за порушення податкових, бюджетних, митних норм.

У вітчизняному законодавстві немає загального визначення поняття „фінансова санкція”, як і переліку видів фінансових санкцій, що загострює

проблему їхнього застосування. До фінансових санкцій можна віднести фінансовий штраф, пеню, призупинення бюджетних асигнувань.

Фінансова санкція розглядається як штрафний засіб державного примусу, виражений у грошовій формі, що має кратний чи абсолютно визначений характер, і який застосовується уповноваженим державним органом до порушника фінансово-правової норми з метою реалізації суспільних інтересів під час фінансової діяльності держави й органів місцевого самоврядування [2; С. 80].

Фінансові санкції можна поділити на групи за їх однорідністю, тож виділяють фінансові санкції за: 1) порушення бюджетного законодавства; 2) порушення порядку ліцензування; 3) порушення податкової дисципліни та податкового законодавства; 4) порушення касової дисципліни; 5) порушення законодавства про цінні папери та фондову біржу; 6) порушення законодавства про торгівлю алкогольними напоями та тютюновими виробами; 7) порушення законодавства про рекламу; 8) порушення санітарного законодавства; 9) порушення законодавства про захист прав споживачів; 10) порушення законодавства про страхування; 11) порушення законодавства про торговельну діяльність; 12) порушення законодавства про авторське право й суміжні права; 13) порушення законодавства про приватизацію та містобудування; 14) порушення законодавства про пожежну безпеку; 15) порушення законодавства про грошовий обіг; 16) порушення законодавства про господарську діяльність; 17) порушення законодавства про електроенергетику, тепло- і водопостачання; 18) порушення валютного законодавства; 19) порушення анти монопольного законодавства тощо [2; С. 80].

Особливість фінансової відповідальності - не характерний для інших принцип презумпції винуватості суб'єкта фінансово-правової відповідальності. Специфіка фінансової відповідальності полягає також у тому, що рішення про накладання фінансових санкцій може бути прийнято як державним органом, так і правопорушником.

Отже, фінансова відповідальність - це вид юридичної відповідальності, що виникає у зв'язку зі вчиненням правопорушення у сфері фінансової діяльності держави й органів місцевого самоврядування та полягає в обов'язку суб'єкта правопорушення зазнати певних позбавлень майнового характеру, пов'язаних із застосуванням до нього фінансових санкцій [3; С. 78].

Джерела:

1. Філософія права / За ред. Джоела Фейнберга, Джулса Каземена; Пер. з англійської П. Таращук. – К.: Видавництво Соломії Павличко “Основи”, 2007. – 1256.

2. Теория государства и права Под редакцией А.И. Денисова. – Издательство Московского университета. – М., 1972. – 523 с.
3. Музика О.А. Фінансове право: Навч. посіб. – 2-е вид., доп. і переоб. – К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2005. – 260 с.
4. Закон України „Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами” від 21.12.2000 року № 2181-III.
5. Воронова Л.К. Фінансове право України: Підручник. – Київ: Прецедент: Моя книга, 2006. – 440 с.
6. Ксенко Р.А. Фінансові санкції за законодавством України: Монографія/ Відповід. Ред. Д.М. Лук'янець. – К.: Дакор, КНТ, 2007. – 168 с.
7. Фінансове право України: Навчальний посібник / За заг. ред. В.К. Шкарупи, Т.О. Коломоець. – К.: Істина, 2007. – 256 с.
8. Фінансові санкції за законодавством України: Зб нормат. актів / Відп. ред. В.С. Ковальський. – К.: Юрінком Інтер, 2001 – 416 с.

ЩОДО ПИТАННЯ ПРО ПРАВОВУ ПРИРОДУ ВАЛЮТНОЇ ОПЕРАЦІЇ

Єна Ольга Олександрівна

здобувач кафедри фінансового права Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого

Розвиток валютних відносин відбувається дуже бурхливими темпами, а тому розгляд окремих аспектів правової природи валютної операції є актуальним та важливим для вдосконалення чинного законодавства з урахуванням сучасних економічних перетворень.

Сьогодні ні в законодавстві, ні в науковій юридичній літературі немає чіткого визначення поняття «валютної операції», а обмеження перерахуванням операцій (наприклад, у Декреті Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання та валютного контролю» від 19.02.1993 р. №15-93) не відображає сутності цих відносин, оскільки не містить вказівки на загальні істотні ознаки та специфіку порівняно з відносинами, не пов'язаними з обігом валютних цінностей.

З'ясування дефініції цієї категорії має важливе значення для визначення правової природи валютних операцій та практики їх здійснення, але знаходження найбільш ефективного результату можливе з урахуванням економічної природи валютної операції, а також фінансово-правового регулювання та державного управління ними.

Валютні операції є конкретною формою прояву правових відносин та у широкому розумінні являють собою сукупність дій (юридичних та фактичних) осіб, що приймають участь у їх проведенні (резидентів, нерезидентів, органів та агентів валютного контролю – учасників валютних відносин) і направлені на виникнення, зміну, або припинення прав та обов'язків стосовно валютних цінностей. Таке визначення валютної операції дозволяє показати специфіку валютних операцій, вказуючи на те, що вони супроводжуються валютним контролем та діями органів та агентів валютного контролю, які стають невід'ємним елементом валютної операції. Таким чином, валютна операція включає складну сукупність правових дій та передбачає вступ її учасників як в приватноправові, так і в публічно-правові відносини.

Валютні операції можуть бути як діями суб'єктів щодо виконання укладених угод (наприклад, розрахунок за поставлений товар), так і безпосередньо самими угодами (наприклад, купівля-продаж валюти в обмінному пункті). Однак при всіх випадках валютні операції супроводжуються виникненням, зміною або припиненням валютних правовідносин, що проявляються в конкретних діях суб'єктів.

Правовим наслідком визнання угоди валютною операцією є підпорядкування під час її проведення нормам валютного законодавства, в тому числі з урахуванням встановлених обмежень; застосування до порушників правил здійснення валютних операцій відповідних санкцій, передбачених валютним, адміністративним та кримінальним законодавством; наявність спеціального суб'єктного складу (резидентів та нерезидентів, уповноважених банків, Національного банку України як органу, що видає ліцензії на право здійснення валютних операцій); валютні операції є предметом особливого державного контролю, що проводиться спеціальними суб'єктами – органами та агентами валютного контролю.

Отже, валютні операції не можуть існувати поза межами права, тому на законодавчому рівні необхідно визначити їх поняття та розкрити їх істотні ознаки, а також виділити сутність та специфіку змісту правовідносин, що виникають з приводу здійснення валютних операцій.

ЗМІСТ

Частина I

Теорія та історія держави і права. Історія політичних і правових вчень. Філософія права

Автухов Костянтин Анатолійович ПОЛІТИЧНОГО ВІДЧУЖЕННЯ (ДЕЯКІ ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ).....3

Грубінко Андрій Васильович, Бураковський В. “УЛОЖЕННАЯ КОМИССИЯ” В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО РЕФОРМУВАННЯ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ (ДРУГА ПОЛ. ХVІІІ СТ.).....4

Сворак Степан Дмитрович ДАВНЬОРУСЬКІ МІСТА У ФОРМУВАННІ ДЕРЖАВНИЦЬКОГО УСТРОЮ КИЇВСЬКОЇ РУСІ.....10

Конституційне право. Міжнародне право

Борова Юлія Володимирівна ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ СУДОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....13

Мельник Оксана Зіновіївна МІЖНАРОДНЕ ВОДНЕ ПРАВО ЧИ ПИТАННЯ ТРАНСКОРДОННИХ ВОДОТОКІВ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ.....15

Мельничук Світлана Миколаївна ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ РЕФОРМИ В ГІРСЬКИХ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТАХ УКРАЇНИ.....19

Наливайко Лариса Романівна СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ І СИСТЕМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕМОКРАТИЧНИХ РЕФОРМ.....21

Кримінальне право. Кримінальний процес. Криміналістика. Кримінологія. Кримінально-виконавче право

Бринзанська Ольга Василівна ПРИЧИНИ ТА УМОВИ ЗЛОЧИНІВ, ЩО ПОСЯГАЮТЬ НА ДІЯЛЬНІСТЬ УСТАНОВ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ.....24

Григорян Інна Рачіківна ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРАЦІ ОСІБ, ЗАСУДЖЕНИХ ДО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ.....27

Калюга Каріна Вікторівна ПОМИЛКИ, ЯКІ НЕ ПОВИННІ ДОПУСКАТИСЯ ПРИ ОГЛЯДІ МІСЦЯ ПОДІЇ.....30

Кириченко Ігор Вікторович КРИМІНОЛОГІЧНІ ОЗНАКИ ЗЛОЧИННИХ ДІЯНЬ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ У СФЕРІ ОБІГУ АЛКОГОЛЬНИХ НАПОЇВ ТА ТЮТЮНОВИХ ВИРОБІВ.....32

Лапкін Андрій Васильович ДО ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОТЕРПІЛОГО ПРАВОВОЮ ДОПОМОГОЮ36

Мареев Василь Вікторович НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ ПРАВОВОЙ РЕГЛАМЕНТАЦИИ ПРЕСТУПЛЕНИЙ СОВЕРШАЕМЫХ В СФЕРЕ МЕДИЦИНСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ.....38

Чабайовський Тарас Васильович ЩОДО КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ЖИТЛА.....42

Адміністративне право. Митне та податкове право

Гара Володимир Петрович ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я.....47

Касараба Юрій Ярославович ДО ПИТАННЯ ПРО ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ В ДІЯЛЬНОСТІ ОВС УКРАЇНИ49

Олефіренко Ельвіра Олексіївна ПОНЯТТЯ, ПРАВОВА ПРИРОДА ТА ПОРЯДОК ВИРІШЕННЯ СПОРІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ВИБОРЧИМ ПРОЦЕСОМ52

Покатаєва Ольга Вікторівна УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ НЕДЕРЖАВНОЇ ФОРМИ ВЛАСНОСТІ.....56

Серкін Костянтин Юрійович ПРИЧИНИ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....58

Частина II

Екологічне право. Земельне право. Аграрне право

Ковтун Олена Миколаївна АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ПРО ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИЙ ФОНД.....3

Козут Наталя Дмитрівна ПРИВАТИЗАЦІЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК САДІВНИЦЬКИМИ ТОВАРИСТВАМИ.....6

Меженська Світлана Іванівна, Волкова Галина Іванівна ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЇ ПІД КУТОМ ЗОРУ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА.....9

Печуляк Віталій Петрович НОВЕЛИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЛІСОВИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ.....12

Цивільне та сімейне право. Цивільний процес. Комерційне право. Міжнародне приватне право

Андрійчук Оксана Василівна СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ СТРОКІВ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ.....14

Зверева Елена Владимировна ПРАВО ПОТРЕБИТЕЛЯ НА ПРОСВЕЩЕНИЕ.....18

Лукомська Олеся Василівна СПОСОБИ ПЕРЕХОДУ ПРАВ ЗА ІПОТЕЧНИМИ ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ.....22

Мухамедова Ельміра Енверівна РЕАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ПРАВ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ В УКРАЇНІ.....25

Письменна Олена Пилипівна ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА В СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ В УКРАЇНІ.....30

Стахира Людмила Михайлівна ПРАВОВА ПРИРОДА ФРАНЧАЙЗИНГУ.....33

<i>Цибульська Ольга Юріївна</i> ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРАВОВОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗАПОВІДАЛЬНОГО ВІДКАЗУ	37
--	----

Господарське право. Господарський процес

<i>Грудницькая Светлана Николаевна</i> ЗНАЧЕНИЕ ПУБЛИЧНЫХ СУБЪЕКТОВ ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ ДЛЯ ФОРМИРОВАНИЯ ПРАВОВОГО ГОСУДАРСТВА.....	41
--	----

<i>Журавський Вадим Володимирович</i> ЩОДО ІСТОТНИХ УМОВ КОНЦЕСІЙНОГО ДОГОВОРУ	42
--	----

Трудове право та право соціального забезпечення

<i>Буренко Анна Юріївна</i> ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРИПИНЕННЯ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ ЗА ПРОЕКТОМ ТРУДОВОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ.....	45
---	----

Фінансове право. Банківське право

<i>Васнецова Яна Валеріївна</i> МІСЦЕ ФІНАНСОВО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У СУЧАСНІЙ ЮРИДИЧНІЙ НАУЦІ.....	47
---	----

<i>Єна Ольга Олександрівна</i> ЩОДО ПИТАННЯ ПРО ПРАВОВУ ПРИРОДУ ВАЛЮТНОЇ ОПЕРАЦІЇ.....	49
--	----

<i>Монаєнко Антон Олексійович</i> ФІНАНСУВАННЯ ВИДАТКІВ ЯК СКЛАДОВА ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ.....	51
--	----

<i>Чвалюк Андрій Миколайович</i> ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ.....	53
--	----

Підписано до друку 12.12.2007
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Друк на дублікаторі.
Умов.-друк. арк. 4,5. Обл.-вид. Арк 4,95.
Тираж 45 прим.

Віддруковано ТОВ "Гал-друк",
м.Тернопіль, вул. Гайова 8
Зам. № 16-12/12/07

